

об'єктами ідеології державотворення мають стати суспільство загалом, його політичні, соціальні та економічні інститути, органи управління всіх рівнів, а передусім – заклади вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Такий підхід слугуватиме передумовою підготовки високопрофесійних кадрів для безпекового сектору, стане запорукою підвищення рівня довіри до правоохоронних інституцій.

Список використаних джерел

1. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України : наказ МОН України від 16 черв. 2015 р. № 641. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0641729-15#Text>.

2. Отрешко В. Ідеологія як складова державотворення. *Освіта регіону*. 2013. № 1. (Серія «Політологія. Психологія. Комунікації»). URL: <https://social-science.uu.edu.ua/article/992>.

Арешионков Віталій Володимирович,
провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем протидії злочинності ННІ №1 Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАТЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ТА ВИБУХОВИХ РЕЧОВИН

Серед суспільно-небезпечних явищ, які становлять загрозу нормальному розвитку держави, суттєво обмежують права та свободи людини, значну кількість становлять правопорушення скоєні з використанням зброї. Забезпечення безпеки громадян, охорона їх життя та здоров'я, особистої недоторканності є одним з основних напрямів соціальної політики України. Водночас збільшення кількості зброї у населення слугує суттєвим фактором погіршення криміногенної ситуації в державі. У зв'язку з цим неконтрольоване поширення зброї, боєприпасів і вибухових речовин стає дедалі серйознішою проблемою, яку потрібно вирішувати різноманітними засобами та методами, у тому числі забезпеченням невідворотності покарання за злочини цієї категорії.

Кримінальна відповідальність за незаконний обіг вогнепальної зброї та вибухових речовин передбачена низкою статей КК України, серед яких ст. 262 «Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем»; ст. 263 «Незаконне

поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами»; ст. 263¹ «Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв» і ст. 264 «Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів» та деяких інших. З криміналістичної точки зору розслідування всіх цих злочинів має багато спільного.

Відносно огляду місця події за злочинами даної категорії необхідно наголосити, що для найбільш якісного і максимально повного вилучення слідової інформації з місця події для проведення огляду обов'язково мають залучатись фахівці в галузі судової балістики.

У разі виявлення вогнепальної зброї, боєприпасів та слідів пострілу на місці події у протоколі огляду фіксуються: 1) предмети, вилучені з місця події (зброя, кулі, гільзи, предмети зі слідами пострілу); 2) точне місцезнаходження виявленої зброї, куль, гільз, пробоїн та слідів пострілу на предметах обстановки (координати); 3) форма, розміри і взаємне розташування слідів, пробоїн та названих вище предметів; 4) ознаки близького пострілу, виявлені на предметах.

Під час зовнішнього огляду вогнепальної зброї необхідно встановити і зафіксувати у протоколі огляду: а) вид зброї: револьвер, пістолет, гвинтівка тощо; б) система та калібр зброї; якщо їх встановлення ускладнене, то необхідно вказати лише форму і розміри; в) положення частин зброї — чи зведений ударник, чи поставлена зброя на запобіжник, чи є у каналі ствола патрон; г) наявність або відсутність на зброї відбитків пальців; г) інші сліди — забруднення, сліди змащення та ін.; д) наявність або відсутність специфічного запаху пороху, що згорів у каналі ствола; е) серію, номер та рік випуску зброї; є) зовнішній вигляд зброї; ж) індивідуальні особливості зброї; з) упаковка зброї, зокрема її характер, спосіб виготовлення, стан, характер матеріалу, можливість використання тільки для зберігання або ж і для носіння та ін. [1, с. 318-319].

Під час огляду зброї необхідно ретельно дотримуватися правил безпеки. Зі зброєю слід поводитися обережно, тримати її необхідно дулом вгору. При цьому не можна доторкатися до спускового гачка, оскільки зброя може бути заряджена і знаходитися на бойовому зводі. Зброя упаковується і вилучається тільки після того, як вона буде розряджена і поставлена на запобіжний звід.

У разі виявлення вибухових речовин та пристроїв працівники поліції, які задіяні в забезпеченні та проведенні огляду місця події, пов'язаного з використанням вибухових матеріалів, або таких, що їх нагадують, повинні бути забезпечені засобами індивідуального захисту (бронежилетами, захисними шоломами тощо).

У разі якщо патрульні поліцейські або слідчо-оперативна група першими прибувають на місце події, вони повинні провести евакуацію

громадян на безпечну відстань: на відкритій місцевості – 100 м, у будівлі – 50 м або на максимально можливу відстань з урахуванням властивостей місцевості, виставити оточення на безпечній відстані та забезпечити охорону місця події.

Важливо, що безпосередній огляд місця події при отриманні інформації про підготовку вибуху чи вибух проводять спеціалісти-вибухотехніки за участю інспектора-кінолога із службовим собакою з метою пошуку вибухових матеріалів. При виявленні вибухового пристрою вживаються спеціальні заходи безпеки, що забезпечують можливість вести детальний огляд вибухонебезпечного предмету і його складових частин без ризику вибуху. Слідчий і залучені ним спеціалісти проводять огляд вибухового пристрою або вибухонебезпечних виробів лише після переведення їх у безпечний стан спеціалістами-вибухотехніками [2, с. 22].

При упаковці частин вибухового пристрою потрібно дотримуватися вимог безпеки – роздільна упаковка, транспортування і подальше зберігання вибухових, вибухонебезпечних та легкозаймистих речовин і матеріалів; всіх видів засобів ініціювання і засобів передачі ініціюючого імпульсу.

Найбільш поширеними судовими експертизами при розслідуванні цієї категорії злочинів є: експертиза зброї та слідів і обставин її використання; вибухотехнічна; матеріалів, речовин та виробів та ін. У випадку призначення цих експертиз рекомендується залучати відповідних фахівців для консультацій із метою коректного формулювання завдань і надання необхідних об'єктів для дослідження. Це необхідно для мінімізації термінів проведення відповідних досліджень та повноти відповіді на поставлені на експертизу питання.

Список використаних джерел

1. Разумов Э. А., Молибога Н. П. Осмотр места происшествия. Київ, РИО МВД Украины. 1994. 672 с.
2. Федотов О. А., Бухаченко О. А., Юсупов В. В., Сизоненко А. С. Огляд місця події за фактами вибуху вибухових матеріалів: метод. рек. Київ, Нац. акад. внутр. справ. 2014. 65 с.

Білозьоров Євген Вікторович,
заступник директора навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Нинішній етап розвитку юриспруденції, як і науки взагалі, певною мірою можна було б назвати етапом пошуку їх